

РЕЦЕНЗІЇ

ГЕНЕЗИС І ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Румянцев А. П., Степанов О. П. Рецензія на видання: *Філіпенко А. С. Міжнародні економічні відносини. Історія. Теорія. Політика : підручник. – К. : Либідь, 2019. – 960 с.*

Глобальні процеси цивілізаційного розвитку, інтенсивне впровадження у практику результатів сучасної науково-технологічної революції, соціально-політичні зрушення у загальнопланетарному масштабі формують підґрунтя становлення нового етапу генези міжнародних відносин як надзвичайно чутливого до постійно зростаючих суспільних викликів цілісного утворення. Однією із основних його складових є міжнародні економічні відносини, котрі стають невід'ємним фактором всебічного господарського розвитку країн світу, набувають нових форм функціонування на інтернаціональному рівні. Ґрунтовне дослідження історико-теоретичних витоків, генези, політичного спрямування, формування глобальних пріоритетів багатогранної диверсифікації міжнародних економічних відносин здійснено у виданому нещодавно фундаментальному підручнику відомого вченого економіста-міжнародника, д-ра екон. наук, професора, академіка Академії наук Вищої школи України Антона Сергійовича Філіпенка.

Актуальність видання зазначеної наукової праці полягає передусім у її всеохопному, системному розгляді міжнародних економічних відносин від часу їх зародження до наших днів та застосуванні сучасної методології для обґрунтування шляхів оптимізації їх дії і визначення стратегічних орієнтирів.

Чітка наскрізна логіка органічно пов'язаних трьох складових праці – історії, теорії та політики міжнародних економічних відносин – та структуризація матеріалу кожної з них заслуговує на схвалення і становить науково-методичний інтерес. Розгляд генези історії міжнародних економічних відносин, якому присвячена перша частина підручника, достатньо обґрунтовано розпочинається з дослідження відносин обміну, торговельних зв'язків у давніх цивілізаціях, зокрема в часи існування первіснообщинного ладу та в таких стародавніх цивілізаціях, як Месопотамія, Єгипет, Індія, Китай, суспільства американського континенту. Особливо в цьому зв'язку варто відзначити дослідження торговельних стосунків у народів доби Трипільської археологічної культури, що засвідчує існування в ті часи певних умов зародження міжнародних економічних відносин на теренах нашої держави. Такий підхід до викладення матеріалу дотримано і в наступних розділах цієї частини підручника, наприклад, під час розгляду особливостей розвитку міжнародної торгівлі в античному світі, господарських відносин країн у добу середньовіччя, індустріальної цивілізації. У роботі також розкриваються ці процеси, специфіка їх еволюції у періоди розквіту Скіфії, Київської Русі, Запорізької Січі.

Достатньо ґрунтовним є матеріал, де висвітлюються міжнародні економічні відносини в часи дезінтеграції світового господарства. Як основні напрями розвитку міжнародних економічних відносин у цей період виокремлено багатогранну специфіку світогосподарських зв'язків у сфері торгівлі, руху капіталу, міграції робочої сили, валютних стосунків, формування міждержавних економічних об'єднань тощо.

У другій частині підручника послідовно розглядаються теоретичні питання розвитку міжнародних економічних відносин. Застосовуючи системний підхід, з'ясовуються сутнісні риси методології міжнародних економічних відносин, їхня структура, функції, закономірності, простежується генетичний зв'язок теорій міжнародної торгівлі, висвітлюється механізм моделювання валютного курсу, оптимізації валютних зон, змістовної характеристики платіжного балансу. Важливе місце тут також відведено розгляду теорій розвитку міжнародного виробництва, іноземних інвестицій, багатонаціональних підприємств. Заслуговує на увагу теоретичний матеріал про моделювання та економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили, теорії і моделі міжнародної економічної інтеграції, парадигму, типи та структурні рівні економічної глобалізації.

Завершальна частина підручника присвячена висвітленню питань формування та реалізації політики розвитку міжнародних економічних відносин. Визначальними тут слід вважати розгляд проблем методологічних вимірів міжнародної економічної політики, її системної характеристики і міжнародної координації, оптимізацію засобів та інструментів міжнародної торговельної політики. Серед пріоритетних складових політики розвитку міжнародних економічних відносин обґрунтовано визначено інвестиційну, міграційну, монетарну, інституційну й екологічну політику. Окремо необхідно відзначити аргументоване викладення матеріалу, присвяченого міжнародній політиці у сфері інтелектуальної власності та міжнародній політиці сприяння економічному розвитку. Важливим аспектом розгляду міжнародної економічної політики є її практична спрямованість. У цьому зв'язку досить вдало подано матеріал про роль багатосторонніх міждержавних організацій із питань торговельної політики, їхню інституційну структуру, механізм її функціонування та значення міжнародних фінансових інституцій у розвитку міжнародних економічних відносин.

Дослідження структурних рівнів міжнародної економічної політики деталізується, починаючи із зовнішньоекономічної політики фірми, економічної політики багатонаціональних підприємств, окремих держав світу, зокрема і України, регіональних та інтеграційних угруповань. Тут в органічному взаємозв'язку розглядаються питання теорії та генезису міжнародної економічної політики, принципи її здійснення, розроблення стратегії економічної політики на міжнародному рівні та у сфері діяльності міжнародних господарських об'єднань, проблеми досягнення виваженої участі нашої країни у світогосподарських зв'язках. Цілком логічною є заключна глава цієї наукової праці, де розкриваються особливості глобального регулювання міжнародних економічних відносин та обґрунтовуються перспективи його розвитку.

Окремо треба зазначити і конкретну методичну складову цього дослідження. Після кожного з 22 розділів сформульовано найбільш суттєві висновки, основні категоріальні, хронологічні, змістові визначення та перелік іноземної і вітчизняної літератури.

Оцінюючи загалом підручник А. С. Філіпенка "Міжнародні економічні відносини. Історія. Теорія. Політика", треба зазначити, що ця науково-методична праця є однією з перших у вітчизняній міжнародній, історичній, економічній, юридичній, політичній літературі, у якій системно досліджуються багатоаспектні напрями функціонування міжнарод-